

Dato: 25.-26. november 2024

Fra/til:

Referent: Hanne Lauveng

Møteleder: Aslak Bonde

Til stede: Se liste over organisasjoner og institusjoner som deltok sist i referatet

Kontaktforum mellom nasjonale minoriteter og sentrale myndigheter

Statssekretær Nancy Porsanger Anti ønsket velkommen.

Organisasjonene orienterte om stor aktivitet det siste året. Alt fra markeringer og festivaler, arbeid mot antisemittisme, film, samarbeid med ulike institusjoner i inn- og utland, språkarbeid, rettighetsarbeid, etc. Flere organisasjoner har vært engasjert i oppfølgingen av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport.

Kommunal- og distriktsdepartementet informerte om hva som har skjedd på feltet nasjonale minoriteter det siste året.

Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport

Svein Harberg, leder i Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite, informerte om Stortingets behandling av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. Harberg viste til at flere av tiltakene gjelder nasjonale minoriteter generelt. Rapporten er skrevet over en femårsperiode og noen av temaene er allerede utdatert – implementeringsgapet er ett eksempel.

Stortinget har beklaget de overgrepene fornorskningen innebar for samer, kvener/norskfinner og skogfinner og gjort en rekke vedtak for å følge opp rapporten. Regjeringen skal rapportere årlig til Stortinget om oppfølgingen og komme med en årlig melding til Stortinget om oppfølgingen hvert fjerde år, den første i 2027.

Storingsvedtak skal følges opp, uavhengig av om det blir regjeringsskifte.

Spørsmål og diskusjon

- Hvorfor er det pekt ut noen minoriteter, og ikke alle? Romani/tatere har hatt møte med Stortinget, frykter for at de blir forbigått i rapporteringen.

- Det er viktig at et kompetansesenter blir en realitet uten å gå seg bort i geografispørsmålet.
- Man kan ikke belage seg på frivillighet i arbeid på så mange nivåer. Det bør gis midler til organisasjonenes oppfølging.
- KDD har oppgitt at 70 prosent av avdelingens arbeid gjelder samiske spørsmål, de kulturelle rettighetene er like sterke for alle gruppene.
- Det er viktig med møteplasser, språk og kultur går i ett.
- Det bør arrangeres en konferanse om hvordan vi går videre med teamet, og hvordan minoritetene kan involveres.

Svar fra Harberg og departementet

- Stortinget har besluttet hvilke grupper rapporten skulle gjelde. I utgangspunktet var det samer og kvener/norskfinner, men ble utvidet til også å gjelde skogfinner.
- Det foreslåtte kompetansesenteret skal drive kunnskapsformidling om alle grupper som er utsatt for fornorskning.
- Et nasjonalt senter kan ha flere satellitter selv om det er lokalisert ett sted.
- Hele landet bæres fram av ildsjeler og frivillighet, det er ikke midler til alt som blir gjort.
- Det er ikke en definert grense hvor stor del av arbeidet i departementet som skal fordeles på de forskjellige gruppene. Det er avhengig av hvilken type saker departementet har.
- Stortingets vedtak involverer flere departementers ansvarsområder, regjeringen har likevel det endelige ansvaret.

Rapport fra ungdomsorganisasjonene

- Jødisk ungdomsforening har blitt gjenetablert. De har stor sosial aktivitet og har internasjonalt samarbeid på flere nivåer. Det er for lite midler og for mye antisemittisme. De ønsker å være en del av den offentlige debatten, men mange ønsker å være anonyme. De har delt ut prisen «årets goy» til Minerva og Vårt land.
- Kvenungdommen har nå 250 medlemmer. De har saunasamlinger, panelsamlinger, samarbeider med samisk ungdom og deltar på ulike arrangementer som markeder og festivaler. De har laget en kvensk språkpakke og har deltatt i forskningsprogrammet Kausta som handler om psykisk helse hos unge kvener/norskfinner. De har gitt innspill til høringer og skrevet debattinnlegg. De satser særlig på språkrettigheter, politisk medvirkning, fellesskap og inkludering, sosiale medier, samarbeid på tvers av minoriteter og å ha det gøy.
- Unge skogfinner ble etablert i år. De jobber for synliggjøring og bevisstgjøring, inkludering og engasjement. De har deltatt på skogfinske samlinger for å vise seg fram og verve medlemmer. Foreningen arrangerer kurs i tradisjonelt håndverk og deltar i en workshop om røykbadstuer. De er aktive på sosiale medier.

Første dag ble avsluttet med et musikalsk innslag fra Stina Bogsveen fra skogfinsk område.

Dag 2

Ungdomspanel

I panelet deltok representanter fra kvener/norskfinner, skogfinner, romanifolk/tatere og jøder.

- Noen fra panelet deltok på ungdomssamlingen i september og mener det er nyttig og inspirerende å møtes og samarbeide på tvers av minoritetene. Samlingen i fjor inspirerte til å etablere en skogfinsk ungdomsforening.
- Ungdommene fra romanifolk/tatere har ikke egen organisasjon ennå, jobber i første omgang med å få flere unge til å stå fram og bringe fram stolthet og samhold. Det er blitt mer kult å ha en blandet bakgrunn, flere liker «å være noe annet». Å stå fram kan føre til at flere engasjerer seg. I noen områder er det få unge romani, i alle fall som vet at de er romani.
- For å tiltrekke seg flere unge er det viktig å ha gode aktiviteter, festivaler og kurs - og å ha det gøy. Det er viktig å trekke fram de positive sidene av kulturen, holde på gode tradisjoner og ikke fokusere for mye på tidligere historie og urett.
- Det er forskjeller blant organisasjonene på hvordan man forholder seg til sin minoritet. Noen er særlig opptatt av å bevare og formidle historie, det kan hemme utviklingen. For å få med unge må de få ta eierskap til sin identitet på sin egen måte. Flere av de eldre er bekymret for at de unge skal formidle noe feil. Det er viktig å ha med historie, men ikke bare det.
- Organisasjonene er fattige, det brukes mye tid til å søke støtte. De unge bør få større del av potten.
- Det er ulik kunnskap blant de unge minoritetene om historien. Mye kunnskap har gått tapt for de som har flyttet ut av kjerneområdene.
- For de jødiske unge er en levende kultur på tvers av landegrenser viktig. Identiteten er en integrert del av fellesskapet, etter 7. oktober har jødisk identitet blitt viktigere.
- Hets: Flere minoriteter er lite kjent og har ingen etniske tegn, da er det vanskelig å hetse. Men i debatter kan man få en del ubehagelige tilbakemeldinger.
- Influensere fra nasjonale minoriteter? Det finnes influensere med skogfinsk bakgrunn som ikke har gått ut med identiteten sin, Unge skogfinner har tatt kontakt med dem og håper de vil bidra. Innenfor kvensk kunst og kultur er det flere aktive aktører. Det er ellers mye film og TV-serier som viser jødisk kultur, noen få influensere – men ingen norske.
- Kulturfestival: Unge skogfinner har begynt å planlegge en festival under den årlige Silppufestivalen, og vurderer å utvide arrangementet med en dag til feiring av alle minoritetene. Innhold kan være kunst og kultur, teater, artister, kunstnersamtaler og workshops. Det er større sjanse for å få støtte til slike arrangementer om flere går sammen.

Rammekonvensjonen om beskyttelse av nasjonale minoriteter

Petter Wille, spesialrådgiver i Nasjonal institusjon for menneskerettigheter og medlem i den rådgivende komiteen til Europarådets rammekonvensjon om nasjonale minoriteter (FCNM), hadde et innlegg om rammekonvensjonen. Han var innom effektiv deltakelse som i stor grad gjelder det økonomiske liv, deltakelse i arbeidslivet, rett til egen kultur etc. Landene har stor frihet til å tilpasse konvensjonen til de nasjonale forholdene. Han nevnte også relevante FN-konvensjoner.

Spørsmål og diskusjon:

- Norge burde strekke seg lengre enn konvensjonen krever. Norske myndigheter sier de er i førerretet i menneskerettighetsarbeidet.
- Konvensjonen er rettslig bindende, men departementet sier det er opp til myndighetene å vurdere om anbefalingene fra kommisjonen skal tas hensyn til.
- Norge er flere ganger dømt i barnevernssaker, myndighetene har ikke fulgt opp dommene. Er det bindende?
- Rammekonvensjonen er omtrentlig og brukes når det passer. SP artikkel 27 er mye viktigere og gir kulturelle rettigheter. Vi bør ikke bruke rammekonvensjonen først og fremst.
- Departementet bør sende informasjon til kommunene om rammekonvensjonen.
- Det mangler forskning fordi det mangler registrering på minoritetene. Det er mulig å lage undersøkelser hvor man spør om minoritetsbakgrunn, hvor personvern ivaretas.
- Departementet skal være minoritetenes beste støttespillere, det oppleves ikke slik. Det bør finnes et barne- og ungdomsombud for nasjonale minoriteter.
- Forskere må ha kunnskap om minoritetene, det er en mangel i miljøene. Om skogfinnene er det et sørgelig lavt nivå på kunnskapen. Man finansierer forskningsprosjekter uten å sjekke kompetansen.

Svar fra Wille og departementet

- Anbefalinger fra Europarådet eller uttalelser fra FN er ikke bindende.
- Myndighetene og barnevernet har lagt seg på en annen linje etter dommene i EMK. De siste sakene som er bragt inn for EMK har ikke blitt tatt inn.
- Forskning må komme etter initiativ fra minoritetene. Forskningsrådet lyser ut midler til forskning på nasjonale minoriteter i 2025. Staten kan initiere og bestille forskning fra forskningsmiljøer. Send gjerne inn innspill. Minoritetene kan også ta kontakt med et forskningsmiljø.
- I folkehelseundersøkelsen i nord er det frivillig å krysse av etnisk tilhørighet.

Åpen mikrofon

- Det er lite om romer i forumet. Savner representasjon fra romske ungdommer i ungdomsforumet. Mange opplever hets og diskriminering. 8. april burde brukes til å demonstrere mot urett.
- Hvor er romene? Det er mange flinke folk der, de burde bli politisk skolert og organisere seg selv, og ikke gjennom Bymisjonen.
- Hvordan påvirke kommunene? Kunne vurdere å sette av en dag til skolering om nasjonale minoriteter. Departementet burde lage et skriv til alle kommuner med

informasjon om at minoritetene har spesielle rettigheter. Det er lite kunnskap om dette i kommunene.

- Stortinget gjorde et flott vedtak om oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. Det var flere forslag til vedtak fra mindretallet, og det er verdt å se på dette også.
- Det bør innføres statlig lønn til minoritetsrepresentanter som utøver kunst og kultur.
- Kvener bør samarbeide med samene for å lage felles arenaer og samarbeide for å få bra ting på beina.
- Retten til kvenskapplæring bør være individuell og gjelde i hele landet. Det er mulig gjennom fjernundervisning/digital undervisning.

Svar fra departementet

- Kommunene får sine instruksjoner gjennom lov og forskrifter. Kommunene har store ansvarsområder og få ressurser. Departementet kan ikke pålegge kommunene noe, bare oppfordre.

Statssekretæren avsluttet med å takke alle som har deltatt og alle som har kommet med innspill.

Deltakere:

Det Mosaiske Trossamfund
Landsorganisasjonen for romanifolket
Norske kveners forbund
Norsk-finsk forbund
Romsk råd
Skogfinneforeningen
Skogfinske interesser i Norge
Taternes landsforening
Barne- og familiedepartementet
Kommunal- og distriktsdepartementet
Kulturdepartementet
Kunnskapsdepartementet
Bufdir
Kulturdirektoratet
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Riksantikvaren
Språkrådet
Utdanningsdirektoratet
Norges institusjon for menneskerettigheter